



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XV. Primam morborum caussam esse hominis naturam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45701

Diuos non temnerent, plurisque facerent sacras peregrinationes; nonnullos etiam, ut pedibus irent in sententiam Catholicorum. Vnius ergo pedis iactura, saluti fuit multis; fortasse etiam illi ipsi, qui pedem amisit; ut pietatem inueniret.

CAPVT XV.

Primam morborum causam, esse ipsam hominis naturam.

I.

Sed vulneribus, tamquam extraordinarijs morbis, omifsis, paulò altiùs & vniuersim morborum causas expendamus, quarum prima est hominis Natura. Constamus enim ex elementis, æternam inter se pugnam conferentibus. Hinc natura mortales sumus, &

Frigida dum calidis pugnant, humentia siccis,

Ouid. lib. 1.

Metam.

2. Reg. 14. 14.

Omnes morimur, & quasi aqua dilabimur in terram. Itaque seu calor in nobis exæstuet, seu exuperet frigus, seu humiditate nimia intumescamus, seu exarescamus nimia siccitate, semper malè valemus; nec fieri potest, ut vlla arte iustum sanitatis temperamentum non tandem deficiat, si de arte humana loquamur, ac

Chrysipp. 1 4.

περί πρῶτας

apud Gell.

lib. 6. cap. 1.

Noct. Attic.

naturali. Natura enim non est supra naturam. Acutè Chrysippus tractat, consideratq; dignumq; esse id quæri putat, ei ai τῶν ἀνθρώπων νόσοι κατὰ φύσιν γίνονται id est, naturane ipsa rerum, vel prudentia, qua compagem hanc mundi, & genus hominum fecit, morbos quoq; & debilitates & agritudines corporum, quas patiuntur homines, fecerit? existimat autem, non fuisse hoc principale natura consilium, ut faceret homines morbis obnoxios: nunquam enim hoc conuenisse natura auctori, parentiq; rerum omnium bonarum, sed quum multa, inquit, atq; magna gigneret, pareretq;, aptissima, & utilissima: alia quoq; simul agnata sunt incommoda, is ipsis, qua faciebat, coherentia: eaq; non per naturam, sed per sequelas quasdam necessarias facta dicit. Quod ipse appellat κατὰ παρακολούθησιν. sic, inquit, quum corpora hominum natura fingeret, ratio subtilior & utilitas ipsa operis postulauit, ut tenuissimis, minutisq; ossiculis caput compingeret. sed hanc utilitatem rei maioris alia quadam incommoditas extrinsecus consecuta est; ut fieret caput tenuiter munitum, & ictibus, offensionibusq; paruis fragile. Proinde morbi quoq; & agritudines parua sunt, dum salus paritur.

ritur. Paulò hæc clariùs scribit Lactantius, dum ait: *Queruntur hominem morbis & immatura morti esse subiectum. Indignantur videlicet, non Deos se esse natos. Minime, inquit; sed ex hoc ostendimus, hominem nulla providentia esse factum, quòd aliter fieri debuit. Quid si ostendero, id ipsum magna ratione provisum esse, ut morbis vexari posses, & vita sepe in medio cursu sui spatium rumpatur? Cùm enim Deus animal, quod fecerat, sua sponte ad mortem transire cognovisset, ut mortem ipsam, qua est dissolutio natura, capere posses; dedit ei fragilitatem, qua morti aditum ad dissoluendum animal inveniret. Nam si eius roboris fieret, ut ad eum morbus & egritudo adire non posses; ne mors quidem posses; quoniam mors sequela morborum est. Hæc ille.*

Chrysippus autem loco citato. *Nihil est prorsus istis, inquit, imperitius, nihil inspidius, qui opinantur, bona esse potuisse, si non essent itidem mala: nam quum bona malis contraria sint; utraq; necessarium est opposita inter sese, & quasi mutuo aduersòq; fulta nisu consistere. nullum adèò contrarium esse sine contrario altero. quo enim patet iustitia sensus esse posses, nisi essent iniurie? aut quid aliud iustitia est, quàm iniustitia privatio, sens oppositio? quia iniustitia potius iustitia privatio est appellanda. Quid item fortitudo intelligi posses, nisi ex ignavia oppositione? quid continentia nisi ex intemperantia? quo item modo prudentia esset, nisi foret contra imprudentia? proinde, inquit, homines stulti, cur non hoc etiam desiderant, ut veritas sit, & non sit mendacium? namq; inde sunt bona & mala, felicitas, & infortunitas, dolor & voluptas. Alterum enim ex altero, sicuti Plato ait, verticibus inter se contrarijs deligatum est. sustuleris unum; abstuleris utrumq;. Ita ferè etiam argumentatur Christianus Cicero. *Immatura mors quo modo abesset ab eo, cui esset constituta natura? Nempe nullum hominem mori volunt, nisi cùm centesimum aetatis compleverit annum? Quomodo illis, in tanta repugnantia rerum ratio poterit constare? Ut enim ante annos centum mori quisq; non possit; aliquid illi roboris, quod sit immortale, tribuendum est. Quo concesso, necesse est, condicionem mortis excludi. Id autem ipsum cuiusmodi potest esse, quod hominem contra morbos, & ictus extraneos solidum, atq; inexpugnabilem faciat? Cùm enim constet ex ossibus, & nervis, & visceribus, & sanguine; quid horum potest esse tam firmum, ut fragilitatem repellat ac mortem? Ut igitur homo non dissolubilis sit ante illud tempus, quod illi putant.**

Lactant. lib. de opificio Dei. cap. 4.

II.

Gell lib. 6. cap. 1.

Lactant. loc. cit.

oportuisse constitui; ex qua ei materia corpus attribuent? Fragilia sunt omnia, qua videri, ac tangi possunt. Superest ut aliquid ex caelo petant; quoniam in terra nihil est, quod non sit infirmum. Cum ergo homo sic formandus esset a Deo, ut mortalis esset aliquando; res ipsa exigebat, ut terreno & fragili corpore fingeretur. Necessesse est igitur, ut mortem recipiat, quando libet; quoniam corporalis est: corpus enim, quodlibet solubile atq; mortale est. Stultissimi ergo sunt, qui de morte immatura queruntur; quoniam natura condicio locum illi facit. Ita consequens erit, ut morbis quoq; subiectus sit, neq; enim patitur natura, ut abesse possit infirmitas ab eo corpore, quod idcirco non solidum, firmumq; natum est, ut aliquando soluendum sit. Sed putamus fieri posse, quemadmodum volunt, ut homo non in ea condicione nascatur, qua morbo mortis subiectus sit, nisi peracto aetatis suae spatio, ad ultimam processerit senectutem. Non igitur vident si ita sit constitutum quid sequatur; hominem utiq; certo tempore mori nullo modo posse: sed si prohiberi ab altero vultu potest, mori poterit. res igitur exigat, ut homini, qui ante certum diem mori non potest, ciborum alimentis, quia subtrahi possunt, opus non sit: si opus cibo non erit, iam non homo ille sed Deus fiat. Ergo (ut superius dixi) qui de fragilitate hominis queruntur, id potissimum queruntur, quod non immortales & sempiterni sint nati. Homo, nisi senex, mori non debet. Nempe ideo non debet, quia Deus non est. Atqui mortalitas non potest cum immortalitate coniungi: si enim mortalis est in senectute, immortalis in adolescentia esse non potest; nec est ab eo condicio mortis aliena, qui quandoq; moriturus est; nec vlla immortalitas est, cui sit terminus constitutus. Ita fit, ut & immortalitas exclusa in perpetuum, & ad tempus recepta mortalitas, hominem constituat in ea condicione, ut sit in qualibet aetate mortalis. Quadrat igitur necessitas undiq; nec debuisse aliter fieri, nec fas fuisse.

III.

Duas sedes condidit Deus, cum Mundum fabricaret, caelum & terram. Caelo tamquam domicilio nobiliori incolas dedit corruptionis expertes: in terra posuit homines, qui sunt ex terra, quiq; genus suam, sicut & cetera animalia, per generationem propagarent. Ut ergo locus successoribus fieret, necesse erat tolli antecessores, ne terrarum angustiae nimium implerentur. Hinc naturae providentia exigit, ut omnia, quae sub caelo generantur, vicissim subiant corruptioni. Quod non necesse est in Angelis, qui
quia

quia non generantur, etiam non corrumpuntur, nec multiplicantur, sed immortales perseverant. Hoc est, quod legamus: *Domini sapientia fundavit terram, stabilivit calos prudentia.* Ita enim sunt stabiliti, ut neque morbus, nec mors illuc intrare possit. Terra autem ita fundata est, ut, qui in ea degunt, non in ea, sed in cælo sperent immortalitatem. Monuit hoc Ecclesiastes, cum dixit: *Omnia tempus habent, & suis spatijs transeunt uniuersa sub calo. Tempus nascendi, & tempus moriendi. Tempus plantandi, & tempus euellendi, quod plantatum est. Tempus occidendi, & tempus sanandi.* Si quis profunditatem sensus verborum istorum introspexerit, ait Nyssenus, inuenies in ys esse comprehensum multum Philosophie tam contemplatiua, quam eius, que consulit ea, que sunt uilia. Quænam autem illa? Cum sint res omnes in fluxu, & nostra excurrant negotia, nequit in his statui felicitas, non debet illa reformidari, haud semper duratura miseria, inquit Hugo Victorinus, neq; murmurare aduersus diuinam providentiam vllum oportet qui statura singulis spatia definiuit, & in naturalibus, & in humanis, tum prosperis, tum aduersis, quod Iob vidit & sapienter approbavit, non minus mala suscipiens de manu Dei, quando is illa esse voluit, quam bona. Facuus est, qui quærit æternitatem in tempore, aut beatitudinem, quæ constans est, ac sempiterna, in perpetuo fluentibus rebus, ut qui messem in hieme, aut piscem in aëre quærit. *Tempus hoc,* ait Bernardus, *animabus, non corporibus est assignatum, dies salutis vtiq; non voluptatis.*

Itaque tempus ipsum, cuius durationi subsunt uniuersa sub cælo, propter varias durationes, quas ea mensura dimetitur, nos admonet nostræ vanitatis. Philosophicè enim tempus duratio est cum fluxu continuato. Ut ergo cæli motus durando perit; & pereundo durat; ita nostra vita, instar aquæ dilabitur, nec aliter manet nisi transeundo, sicut cæli motus, à quo vita nostra pender. Hinc semper cælum mouetur, ne nos ipsos immobiles existimemus; sed alios velut stellas, oriri, alios occidere cogitemus. Et Venetus scribit, septem esse fontes supermundanos, pertinentes ad primam causam, totidemque cælestes, nempe Planetas, quibus Deus res naturales moderatur. Qui ipsi Planetæ ostendunt, vitam nostram vagam incertamque esse. Et experimur vim illo-

Prou. 3. 19.

Eccles. 3. 1.

S. Gregor.
Nyssen hom.
6. in Eccles.
Hugo de Viã.
in c. 3. Eccles.

Iob. 2. 20.

S. Bernard.
serm. in id.
Ecce nos reli-
quim⁹ omnia

IV.

Venet. Pro-
blem. script.
Tom. 5. lect. 1.
problem. 129.

rum,

A. Gell. lib. 3.
Noct. Attic.
cap. 10.

rum, quemadmodum & illarum rerum, quarum vim numerus septenarius patefacit. *M. Varro* in primo librorum, qui inscribuntur, *Hebdomades*, vel de imaginibus septenarij numeri, quem *Graci* ἑβδομάδα appellant, virtutes potestatesq; varias dicit, is namq; numerus, inquit, septemtriones maiores, minoresq; facit in calo, item *vergilias*; quas *πλειάδας* vocant, facit etiam *stellas*, quas alij *erraticas*, *P. Nigidius* errores appellat. *circulos* quoq; ait, in calo circum longitudinem axis septem esse; è quibus duos minimos, qui axem extremum tangunt, *πόλους* appellari dicit; sed eos in sphaera, quae *κενώτη*, vocatur, propter brevitatem non inesse, atqui neq; ipse *Zodiacus* septenario numero caret: nam in septimo signo fit solstitium à bruma; in septimo bruma à solstitio, in septimo *aquinoctium* ab *aquinoctio* dies deinde illos, quibus *halcyones* hieme anni, in qua nidulantur, eos quoq; septem esse dicit. praeterea scribit, luna circulum confici integris quater septenis diebus: nam duodecesimo, luna, inquit, ex quo vestigio profecta est, eodem redit: auctoremq; opinionis huius *Aristidem* esse *Samium*, in quo non id solum animaduerti debere dicit, quod quater septenis, id est, octo & viginti diebus, conficeret iter luna suum; sed quod is numerus septenarius, si ab uno profectus, dum ad semetipsum progreditur, omnes, per quos progressus est, numeros comprehendat, ipsumq; se addat, facit octo & viginti: quot dies sunt circuli lunaris: ad homines quoq; nascendos vim numeri istius porrigi pertinereq; ait, nam quum in uterum, inquit, mulieris genitale semen datum est primis septem diebus conglobatur, coagulaturq;, fitq; ad capiendam figuram idoneum. Post deinde quarta hebdomade quod eius virile fetus futurum est, caput & spina, quae est in dorso, informatur. Septima autem ferè hebdomade, id est, nono & quadragesimo die totus, inquit, homo in utero absolvitur. illam quoq; vim numeri huius observatam refert, quod ante mensem septimum, neq; masculus, neq; femina, salubriter, ac secundum naturam nasci potest, & quod hi, qui iustissime in utero sunt, post ducentos octoginta dies, postquam sunt concepti, quadragesima denique hebdomade ita nascuntur, pericula quoq; vita, fortunarumq; hominum, qua climacteras *Chaldaei* appellant, gravissima quaeq; fieri affirmat septenarius; praeter hoc, modum esse dicit summum adolescendi humani corporis septem pedes. quod esse magis verum arbitramur, quam quod *Herodotus* homo fabulator in primo historiarum inventum esse

septuaginta
tres.

sub

sub terra scripsit Orestis corpus cubita longitudinis habens septem, qua faciunt pedes duodecim, & quadrantem: nisi si (ut Homerus opinatus est) vastiora prolixioraq; fuerint corpora hominum antiquorum, & nunc quasi iam mundo senescente rerum atque hominum decremēta sunt. Dentes quoq; & in primis septem mensibus, & septenos ex utraq; parte gigni ait, & cadere annis septenis, & genuinos adnasci annis fere bi septenis: venas etiam in hominibus, vel potius arterias, medicos multis dicere, ait, numero moueri septenario: quod ipsi appellant τὴν διὰ τῆσδε σὺμμετρίαν; quæ sit in collatione quaternarij numeri. discrimina etiam periculorum in morbu, maiore vi fieri putant in diebus, qui conficiuntur ex numero septenarij, eosq; dies omnium maximè, ita ut medici appellant ἑπταήμερον ἢ ἑπταήμερον, cuiquã videri primam hebdomadam, & secundam, & tertiam. Nec non id etiam est ad vim facultatemq; eius numeri augendas, quòd, quibus inedia mori consuetum est, septimo demum die mortem appetunt.

Hanc numeri septenarij vim obseruauit Varro, seruauit semper natura, & à cælo haustam etiam animalibus impressit; immò ipsum cælum, ipsa sidera, ipsos planetas in animalibus effigiauit, vt haberemus vbique mutationis nostræ monumenta. Sicut enim Mathematici ac Poëtæ stellas in animalium imagines distribuerunt; ita ante eos cælum suis nominibus figurisq; bestias decorauit. Hinc sunt in terra stelliones, in aqua stellæ & pisces, qui quia suis vndique radijs diuiduntur, Asteres; quiq; Lunæ, ob semicirculi similitudinem appellantur. Quin & hominum nonnulli Lunatici sunt; nonnullorum morbi ad Lunæ incrementum crescunt, & decrescunt, vt de mensuris feminarum fluxibus nihil dicam. Quid hæc omnia aliud sunt, quàm quidam nostræ fragilitatis præcones, qui & de cælo clamant, & de elementis, eius nos naturæ esse, cui vndique vanitatis suæ vilitatisq; vel causæ ostenduntur, vel argumenta, siue ea, quæ supra se, vel iuxta se sunt, intueatur? Nam cælum motu, stellæ ortu & interitu, Planetæ effectū, nostram nobis mobilitatem mortalitatemq; ingerunt. Ita enim & homo continuò mouetur, & numquam, Iob. 14. 2 in eodem statu permanet. Ita, instar solis, deliquia patitur, obscuratur, occidit. Ita sicut luna mutatur, neque menstrua tantùm, sed etiam diaria patitur decremēta. Quare, qui à cæli influxu

T pende-

V.

pendemus, à cælo docemur, naturam quoque nostram esse fluxam.

VI.

Sed terra quoque idem facit, in qua firmissima quæque & robustissima subeunt corruptionem. Quid ferro fortius? senescit, & rubigine eroditur. Quid validius saxis? vetustate exciduntur, & mollissimis aquæ guttis excavantur.

Ouid. lib. 3.
de arte.

Quid magis est durum saxo? quid mollius vnda?

Dura tamen molli saxa cavantur aqua.

Lucret. lib. 4.

Nam leuiter quamuis, quod crebro tunditur ictu,

Vincitur in longo spatio tamen atq; labascit.

Nonne vides etiam guttas in saxa cadentes

Humoris longo in spatio pertundere saxa?

Et rursus Naso :

Ouid. lib. 4.
de Ponto.

Gutta cauat lapidem; consumitur annulus usu,

Et teritur pressa vomer aduncus humo.

Iob. 14. 18.

Quid rupe solidius, quid vastius monte? Et tamen aliquando solidissimæ rupes, Caucasijque montes ingenti terræ motu concutiuntur, immania saxa dissipantur, & suis sedibus excussa aliò transferuntur. Quid inde potest colligere, qui rectè vult ratiocinari? An non debet cum Iob dicere? *Mons cadens destruit: & saxum transfertur de loco. Lapidem excavant aquæ: & alluione paulatim terra consumitur: & hominem ergo similiter perdes.* Videmus exundantibus aquis, aut vasantibus ventis, amplissimis spatijs extensa nemora & filuas, arces munitissimas & ædificia æternitatem promittentia, radicitus conuulsa, quid aliud ipstruimus, quàm & nos casuros? Quoties per hortos imus, per prata expandamur, per gramina incedimus, violas, rosas, lilia, amarantuos intuemur, nonne natura nobis dicit? *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs, qui quasi flos egreditur & conteritur.* Vernat hodie, ridet hodie, jucundissimo decore blanditur oculis hodie, cras calcatur, lachrymatur, falce mortis demetitur, *cras in clibanum mittitur.* Ausonij certè fuit ista cogitatio, quam his versibus expressit.

Iob. 14. 1.

Luc. 12. 28.

Mirabar celerem, fugitiua etate rapinam,

Et dum nascuntur, consensuisse rosas.

Tot species tantosq; ortus, variosq; nouatus
 Vna dies aperit, conficit una dies.
 Conquerimur; Natura, breuis quod gratia florum est,
 Ostentata oculis, illico dona rapis.

Et, nescio cuius Poëtae, monitio fuit:

Collige, virgo, rosas, dum flos nouus, & nona pubes,
 Sed memor esto auum sic properare tuum.

De ceteris animalibus quid dicam? quoties mactantur, reluctan-
 tur, & clamant. Quid clamant? nisi eiusdem nos naturæ esse,
 itidemque mortem, per cædes, per vulnera, aut morbum subi-
 tutos. Et hac ipsa de causa fecit quoq; Dominus DEVS Ada, & Gen. 3. 10.
 uxori eiu tunicas pelliceas, & induit eos, vt in exuuijs mortuorum
 animalium mortis non obliuiscerentur, sed recordarentur, se re-
 uersuros in terram, de qua sumpti erant.

In huius rei signum tot tamque varia morborum genera
 bestias infestant. Pests accedit lanigero maxime pecori. Scabies
 equis mortifera. Tussis sues, equos & oues angit. Angina morbus
 iuuenca necat & sues. Alopecia morbus vulpium. Asthma in equis
 incurabile. comitiali morbo infestantur capra, oues, equi, cati, alce.
 Vicula (aly vinula) equos occidunt. Tres acutissimi morbi equis,
 & alijs, quibus solida sunt ungula, accidunt, vesica, conuersio intestino-
 rum, qua ileos vocatur, & cardiacus, juxta Hieroclem. Oues & ca-
 pra numquam sana sunt, semperq; febrì obnoxia. Elephantiasis morbus
 bouum, & equorum. febrì tentantur equi, leones, boues, oues, & capra
 semper, mulus raro. Patuit ceruos numquam febrescere, scribit Soli-
 nus. Ficus & frenes morbi equorum, quorum hic duas inter horas ali-
 quando eos occidit. Hernia ex calcitratu equos occidit: ignis sacer oues.
 Mulis pestis, cuius multa species à Vegetio numerantur, bobus, equis,
 & asinis exitialis. Cristiasis morbus equorum, latinè hordeatio. Coriago
 pestis bubuli generis & equorum. Dracunculus vermis equos vexat,
 item dysuria. Hyosciamo poto sues insaniant. Potomageton herba cro-
 codilis contraria. Rhododaphnes flores, & folia mulis, asinis, capris, ca-
 nibus & quadrupedum plurimis; salina capris, & ouibus; scrophularia
 suillo generi, mandragora mala vrsis venena sunt. Adamantis herba
 leonibus est aduersa. Aconitum lycoctonon omne animal occidit, alij
 addunt, omne animal, quod cacum nascitur. Apocynum canes, &

VII.

Ioan. Euseb.
 Nierenber-
 gius lib. 7.
 Nat. hist.
 cap. 47.

omnes quadrupedes necat in cibo datum. Allium mustela, & panthera aduersum. Herba, quam nostri anserinum pedem vocant, suis venenosa est. Squilla contactu lupus torpet. Vulpes aiunt, si ederint amygdalas amaras, nec superbiberint, mori. Fimum gallinae à bone inter pabula sumptum, bouem necare dicitur. Cicuta herba ab asinis depasta in Tuscia, grauissimum illis soporem inducit, adeo ut mortui videantur. Conyx am edentes capra moriuntur. Crocodilus terrestris crocum timet, unde quidam eum dictum existimant. Chamaleon albus canes, sues, mures; helleborus niger equos, boues, sues occidit. Tot sunt reliquis animalibus pluresque & morbi, & morborum causa. Nam omnes enumerare nimis prolixum foret; & vel medicorum confessione, aliquid tentare, quod nullius adhuc diligentioris industria aut experientia est consecuta, presumptio videtur.

VIII.

Ecclef. 3. 7.

Hebr. 13. 14.

Iob 30. 19.

Iob 7. 5.

Psal. 38. 6.

Rom. 8. 20.

Sap. 9. 15.

Rom. 8. 20

Inter tot morbidos degentem hominem quid mirum est, & ipsum esse morbis subiectum? Exigit hoc natura loci, originis, societatis. Natura loci, quia suis spatijs transeunt uniuersa sub calo. Solusne homo vult manere, contra effectum illud? Non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus? Ipsam originem suam si aspiciat homo, quid videt, nisi vnde dicat: Comparatus sum luto, & assimilatus sum fauilla, & cineri. aut: Induta est caro mea putredine, & sordibus pulueris cutis mea aruit? Quid faciam? ex me homine Angelum? sed istud, hoc loco, non faciam, quia uniuersa vanitas, omnis homo viuens, & sub calo omnis creatura vanitati subiecta est. Nam corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Quia igitur in hac terra omnis creatura vanitati subiecta est, in alia terra sperare debet incorruptibilitatem, quoniam ipsa liberabitur à seruitute corruptionis. Itaque contra seipsum instituit querelam, quisquis murmurat de naturæ suæ debita corruptione. Neque ceterorum animalium societas, & subsidium aliò respicit, quàm ut nos velut conducat, ad miseras nostras corruptionesque agnoscendas. Quorsum enim Creatoris nostri prouidentia tot condidit iumenta, armenta, greges, nisi ad fragilitatis nostræ sustentandæ subsidium? Alia enim animalia terram nobis colunt, alia onera nostra portant, alia corpus protegunt, alia nos alunt. Rursus alia seruiunt delicijs nostris, alia sunt in custodia, alia

alia in exemplum, alia in familiaritatem, alia in admirationem, plurima, & quidem alioqui venenata, in morborum nostrorum medicinam. Quid ex his omnibus aliud discimus, quam naturæ nostræ imbecillitatem? Qui aliud vult esse, homo non vult esse. At cur homini aliam naturam non dedit DEVS? Non dedisset illam homini, si aliam naturam dedisset. Hanc autem sapientissimè dedit. Si enim homo, tot ærumnis, tot casibus, tot morbis, morti denique ipsi expositus adhuc superbit, & leges diuinas contemnit, quid facturus erat, si neque vulnerari, neque ægro-
tare potuisset? Videmus quosdam arte magica, & nescio quibus amuletis se inuulnerabiles arbitantes, quid illi ea confidentia non audent? alij, quantò magis sunt conscij suæ fragilitatis, tantò sunt cautiore. Certè nemo est, qui morbis indignetur, quin etiam naturæ suæ indignetur.

Fragilitatem nostram hanc ne nesciremus, voluit nos DEVS vitam cum lachrymis inchoare, & identidem flere, dum adhuc nec serpere quidem possumus. Vt autem viuere incipimus cum ploratu, ita etiam desinimus. Vel enim ipsi ploramus morituri; vel mortuos nos plorant amici. Ante mortem enim vel senescimus, vel ægrescimus. Vtrumque plorabile est. Et morbos pleriq; deplorant. Senium multi, si non omnes, optant. Sed vt Ausonius cecinit:

IX.

Auson. in
Eclogis, seu
Eidyll. 7.

ipsa senectus

*Expectata diu, votisq; optata malignis,
Obiit innumeris corpus lacerabile morbis.*

Rara enim sunt exempla viridis senectutis; quia labentibus tunc corporis animique viribus

Multa senem circumueniunt incommoda.

Sicut enim in amphora videmus grauissimam turbidissimamque facem subsidere, ita tunc languet corpus, quod prope est à fine.

Nec morbus est tantum senectus, sed etiam incurabilis morbus.

Quare non inanis est consolatio illa Nysseni. *Forstan angit te, quod ad senectutem (Pulcheria) non peruenit? Quid verò, dic mihi pulchri cernis in senectute? an pulchrum prurire, ac fricari oculos? corrugari genas? ex ore desuere dentes, & lingua balbutiem ingerari? manibus subremiscere? ad terram incuruari? et iurare atq;*

horat. de arte
Poët.
Senec. ep. 109.

S. Gregor.
Nysson orat.
in funere
Pulcheriz.
Vide Corn.
Cels. lib. 2.
subclau. cap. 6. seq. &

Hippocratem
sect. 4 Apho-
rism. de in-
commodis
senectutis.

subclaudicare pedibus? ducibus inniti? desipere corde, ac delirare? voce absurda atq; inepta pronuntiare? Scilicet ea aetate, quasi paulatim moriatur homo, mortisque moriendo admonetur, ita omnia sensim in ipso deficient. Mutatur facies, &, quæ serena erat, triste quid per se fert. Deficit lumen oculorum, si non omninò cæcatur. Palpebræ stillant lachrymas. Cerebrum catarrhis abundat. Vnde narium fluxus, phlegmata, tusses, excreationes. Quò respexit Iuuenalis:

Et iam laue caput madidq; infantia nast.

Perdidit ille oculos, & luscis inuidet ambos.

Gen. 27. 18
1. Reg. 3. 21

Isaac certè & Heli præ senio caligauerunt adeò, vt oculis lumen ipsum non cerberent. Quod istis contigit in senectute, alijs iuuenibus euenit, qui videntes non vident, natura iubente, se defecturos; aut si vident, frustra naturam suam detestantur. Tales enim eos esse oportet, si volunt esse; quia naturam defectibus obnoxiam acceperunt.

C A P V T XVI.

Alteram morborum causam, esse naturam non solum elementorum, sed etiam locorum.

I.



T, quæ de natura hominis tradidimus, altiùs penetremus, obseruandum nobis est, eam vel secundum se, vel secundum sua principia spectari posse. Ad naturam hominis, secundum se pertinet integritas, symmetria, concordia, & æquabilitas elementorum. Elementorum autem, seu principiorum est, agere & pati, & admittere qualitatum varietatem. Galenum audiamus. *Elementum est, inquit, ex quo primo & simplicissimo, cuncta sunt facta, in quod primum & simplicissimum cuncta resoluuntur. Athenaus autem in tertio volumine sic ait: Elementa medicina, vt quidam tradiderunt, sunt calidum, humidum, frigidum, siccum. Ex quibus primis apparentibus & simplicissimis, & minimis homo constituitur, & in qua ultima tandem apparentia & simplicissima, & minima resoluetur. Quando scilicet, symmetria illa concordiaque vel qualitatum & temperamenti, vel elementorum, hominis naturæ debita, domestico aliquo die*

Galen. in De-
finitionib.
medicis.